
12

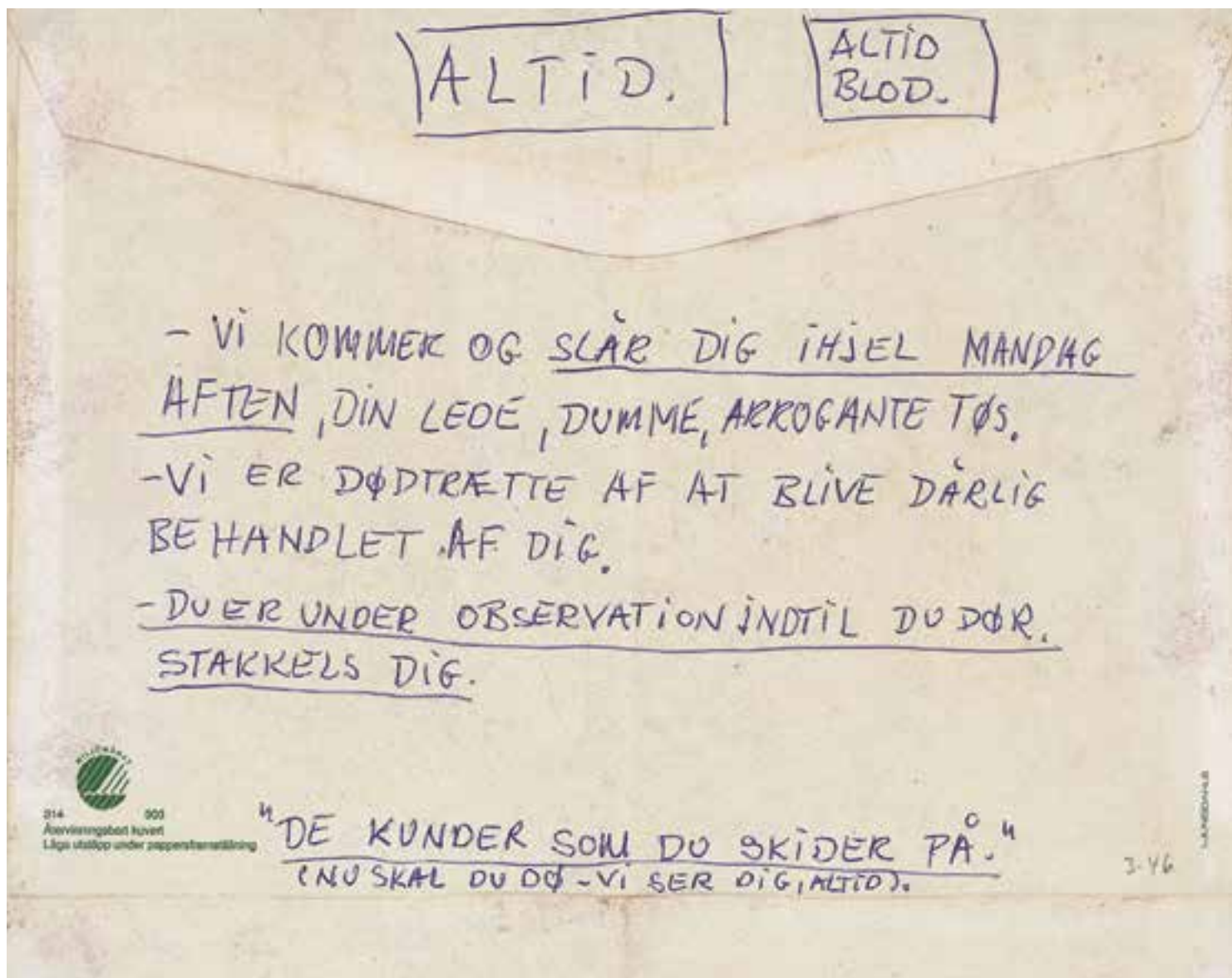
BARE VENT... TRUSLERS SPROG OG GENRE

Af

TANYA KAROLI CHRISTENSEN
LEKTOR, PH.D.
INSTITUT FOR NORDISKE
STUDIER OG SPROGVIDENSKAB,
KØBENHAVNS UNIVERSITET
MODTAGET ET CARLSBERG
FOUNDATION DISTINGUISHED
ASSOCIATE PROFESSOR
FELLOWSHIP TIL PROJEKTET
*UNDERSTANDING THREATS.
LANGUAGE AND GENRE*

Vi mennesker bruger sprog i interaktioner af mange slags. De fleste sproglige ytringer er konstruktive og positive bidrag til den situation der udspiller sig, som når vi hilser på hinanden, deler viden, takker for et råd, osv. Men sprog bruges også til socialt nedbrydende handlinger som at lyve, nedgøre eller true. I Tanya Karoli Christensens forskningsprojekt 'Truslers sprog og genre' undersøges sproget i danske trusselsbeskeder nærmere.

Figur 1

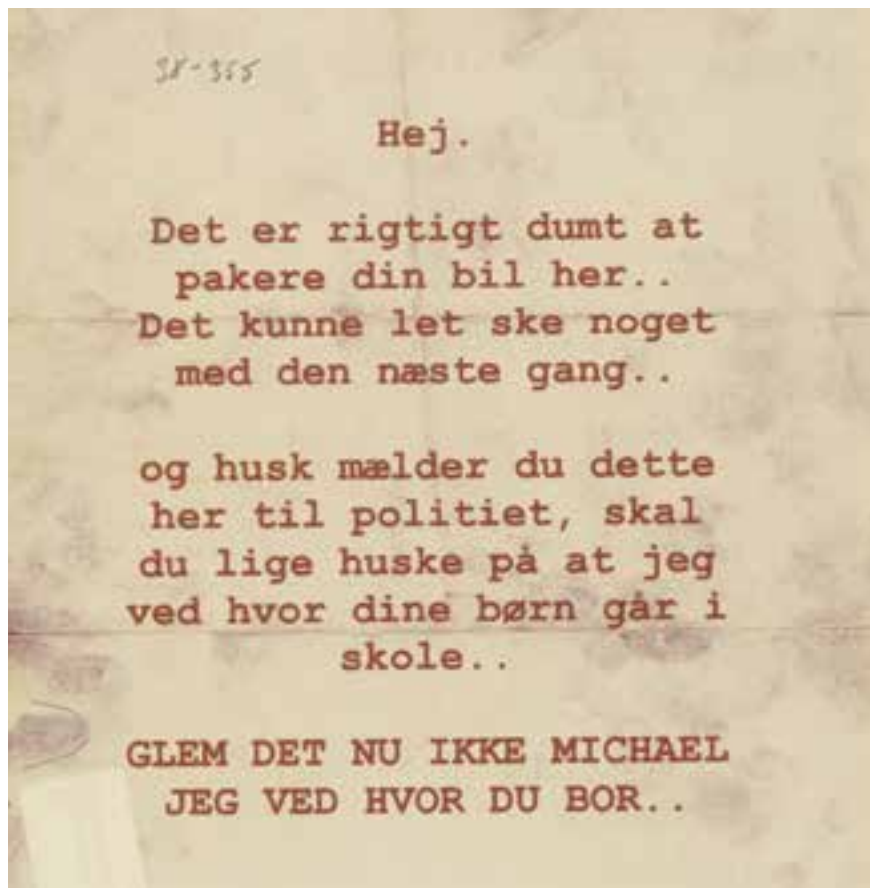
Sproglige trusler kan defineres således: "En trussel er en direkte eller indirekte formuleret meddelelse om at der vil ske en fremtidig begivenhed der er til skade for modtageren, og hvori det ekspliciteres eller underforstås at afsenderen er ansvarlig for virkeliggørelsen af denne begivenhed." (Christensen & Bojsen-Møller).

Det er en lidt kringlet formulering som skal tage højde for at trusler ikke altid fremsættes så det er åbenlyst at der er tale om en trussel. Tværtimod ser vi ofte at truslen blot antydes. Sammenlign truslen i eksempel 1 (som er en direkte trussel) med dem i eksempel 2 og 3 (som er indirekte og viser forskellige måder at tilsløre at der er tale om en trussel):

“

En trussel er en direkte eller indirekte formuleret meddelelse om at der vil ske en fremtidig begivenhed der er til skade for modtageren, og hvori det ekspliciteres eller underforstås at afsenderen er ansvarlig for virkeliggørelsen af denne begivenhed

”

Figur 2

“
Gennem en række studier har den amerikanske retslingvist Tammy Gales vist at der er stor forskel på hvad praktikere og lægmænd opfatter som typiske sproglige træk ved trusler, og så den faktiske distribution af disse træk i autentisk kildemateriale
 ”

1) **Vi kommer og slår dig ihjel mandag aften, din lede, dumme, arrogante tøs [...].**

(E&L2: 84; se Figur 1)

2) **Du skulle ALDRIG have nævnt min familie du efterlader mig kun et alternativ: at slette dig fra folke-registeret før du får lavet for meget lort**

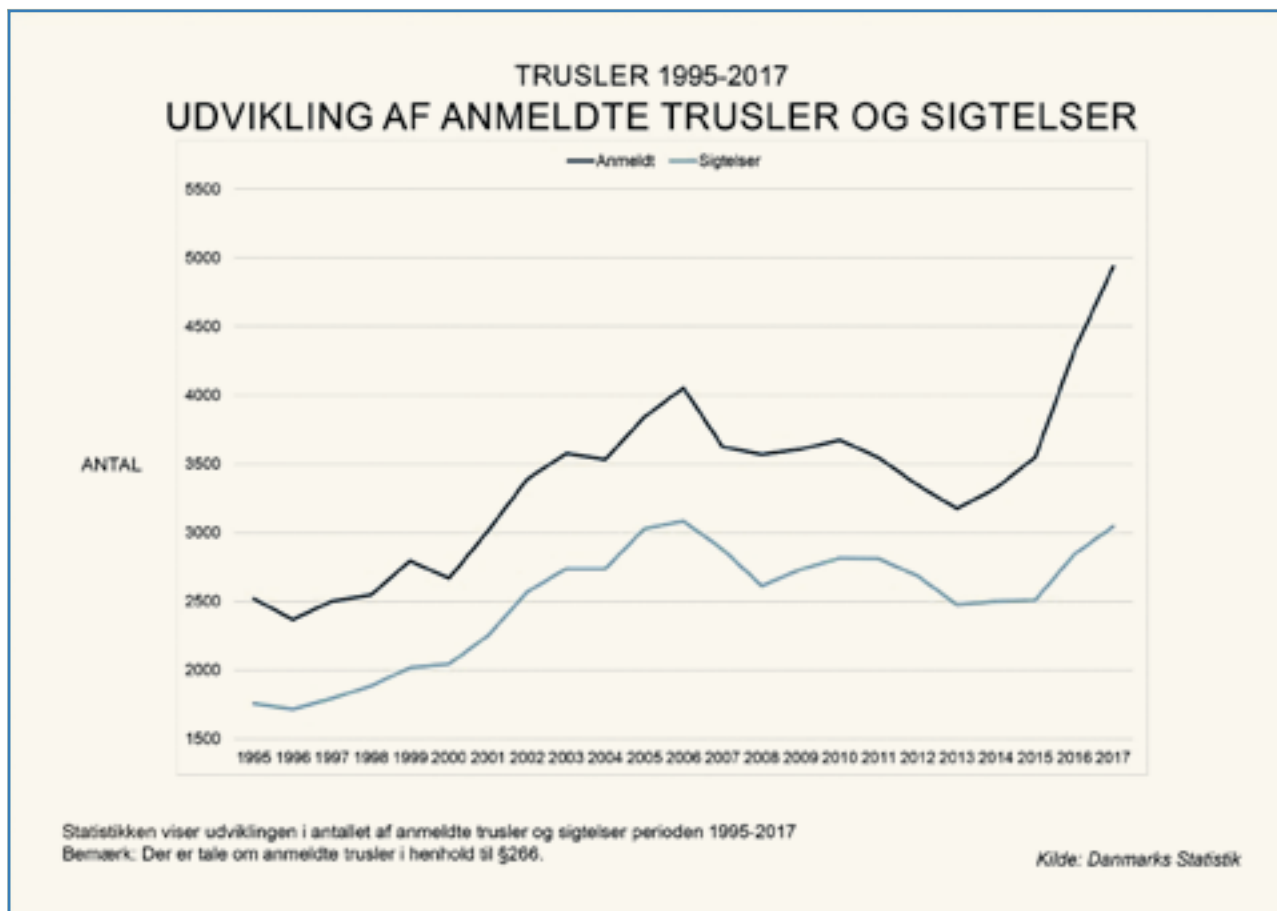
(UFR 2005: 2104)

3) **GLEM DET NU IKKE MICHAEL JEG VED HVOR DU BOR...** (E&L1: 106; se Figur 2)

Eksempel 2 hører til de mere avancerede formuleringer af en indirekte trussel: At 'slette nogen fra folkeregistret' betyder næppe at ændre i Det Centrale Personregisters database, men snarere at forårsage at de ikke længere vil være optaget i den. Det kan kun lade sig gøre ved fraflytning fra Danmark eller dødsfald, og det er naturligvis det sidste afsenderen af sms'en i eksempel 2 truer med at forårsage. I eksempel 3 ser vi den velkendte frase "jeg ved hvor du bor", som er så karakteristisk at den bærer genrepræg. Frasen fortæller på ingen måde at der kan ske noget dårligt for modtageren, og der vil også være kontekster hvor brugen af den vil være helt uskyldig, som hvis man skal aftale afhentning af nogen på deres bopæl. Uanset sammenhængen henviser afsenderen med udtrykket "jeg ved hvor du bor" til en nødvendig forudsætning for at en eller anden handling kan udføres, men det er underforstået hvad den handling består i. I en kontekst hvor der i øvrigt udtrykkes vrede og eventuelt hævnlyst (se Figur 2), er den mest åbenlyse fortolkning at der er tale om en handling der er skadelig for modtageren, fx personvold.

Stigning i omfanget af trusler

Hvor det at true andre før i tiden foregik mest i det skjulte, ser vi nu at en del trusler fremsættes på offentligt tilgængelige digitale platforme som Facebook, Twitter og Instagram. Det kan der være mange grunde til, bl.a. at det er let, hurtigt og potentielt anonymt. Det vender jeg tilbage til.

Figur 3

Samtidig ligger antallet af trusselsbreve der indleveres til dokumentanalyse hos Nationalt Kriminalteknisk Center, på samme niveau som i de seneste tiår, nemlig 50-60 om året. Bemærk dog at der er et stort mørketal. Ikke alle trusselsbeskeder bliver anmeldt, og heller ikke alle anmeldte trusselsbeskeder bliver sendt videre fra politikredsene til dokumentanalyse.

Tilsammen er disse to forhold med til at forklare en del af den stigning i anmeldelser og sigtelser efter Straffelovens trusselsbestemmelse § 266, som fremgår af Figur 3. Bemærk at opgørelsen fra Danmarks Statistik også omfatter trusler der ikke er fremført sprogligt, men fx ved signalering med et våben. Der findes ingen officiel oversigt over hvor mange trusselsager der omhandler sproglige henholdsvis ikke-sproglige trusler, men en gennemgang af domsafsigelser arkiveret i *Karnovs Lovsamling* kan give et indtryk af fordelingen. Ud af 240 domme i perioden 1935-2018 vedrørende sigtelser efter § 266 omhandlede 82 procent sprogligt formidlede trusler. Af disse er mundtligt formidlede trusler allerhyppigst idet kun 13 procent af sagerne indeholdt skriftlige trusler, jf. Christensen & Bojsen Møller.

Digitale og analoge trusselsbeskeder

Som nævnt er den hurtige kommunikationsform én åbenlys forklaring på hvorfor vi ser så mange trusler på de digitale platforme. Muligheden for anonymitet spiller også en rolle, men faktisk viser psykologiske studier at alene det at sidde bag en skærm og ikke kommunikere ansigt til ansigt fjerner nogle af de hæmninger folk normalt har i forhold til at udtrykke sig negativt over for andre mennesker, jf. Siegel mfl. og Hardaker & McGlashan.

Det ser vi afspejlet i den type trusler som offentlige personer udsættes for. Det gælder blandt andet en del folketingspolitikere (se eksempel 4 stilet til Joachim B. Olsen fra Liberal Alliance).

4) **Pis dig ud af danmark ... første gang jeg si det .... komme vi til 3 gang ... i will cut 3 fingers**

(Lokalavisen)

Med forskningsprojektet *Truslers sprog og genre vil vi få afdækket både de kvantitative fordelinger af relevante sproglige træk, og de kvalitative fortolkningsmuligheder som spiller en rolle for efterforskning og retsforfølgelse*

Et andet aspekt af den digitale virkelighed er det gruppefællesskab som brugere af de sociale medier kan indgå i. Der er ganske mange tilfælde hvor afsenderne af en online trussel har undskyldt sig med at de kun havde sendt beskeden til deres venner, og at det ikke var alvorligt ment. Det gælder for eksempel en sag hvor en 17-årig gymnasie pige skrev følgende på sin Instagram-profil:

5) **Jeg bliver måske den næste skoleskyder, lmao, watch out** (DR)

Politiet tager dog den slags trusler særdeles alvorligt og har i flere tilfælde evakueret det pågældende uddannelsessted. Det beror naturligvis på en konkret trusselsvurdering fra sag til sag.

Sproglige træk i trusselsvurderinger

I trusselsvurderinger indgår også selve sprogbru- gen. FBI's National Center for the Analysis of Violent Crime har opsummeret deres erfaringer med trusselsbeskeder således: "In general, in the experience of the NCAVC, the more direct and detailed a threat is, the more serious the risk of it being carried out." (Rugala & Fitzgerald 2003: 780).

Udover spørgsmålet om hvorvidt en trussel er formuleret direkte eller indirekte, opererer FBI også med en række mere specifikke indikatorer for hvilket trusselsniveau en trusselsbesked bør placeres på. De inkluderer udtryk for psykologiske tilstande som vrede og frustration, for engagement og for personfiksering (Rugala & Fitzgerald 2003: 782-83; Meloy et al. 2012: 267). Man holder derfor bl.a. øje med en høj frekvens af skældsord og nedgørende betegnelser for ofret (som i eksempel 6) og med detaljerede beskrivelser af den skade der er tiltænkt ofret. Omvendt ses udtryk for usikker viden eller lav detaljeringsgrad som indikator for en lav trusselsgrad (se eksempel 7).

6) **DiN SATANS FORBANDEDE ONDSKABS FULDE LØGNAGTIGE KÆLLING MED ET PERVERS SViN AF ET MØGDyR TiL SØN** (EL 2009: 111)

7) **DET ViL I FÅ BETALT SÅ I ALDRiG KOMMER OVER DET.** (E&L 2009: 111)

Bemærk at eksempel 6 og 7 faktisk kommer fra samme trusselsbesked. Det leder til en problematisering af de indikatorer som FBI og andre prakti- kere gør brug af.

Sproglige studier af trusselsbeskeder

Eksisterende trusselsvurderinger bygger generelt på usystematisk indsamlede erfaringer, og ikke på systematisk forskning. Gennem en række studier har den amerikanske retslingvist Tammy Gales vist at der er stor forskel på hvad praktikere og læg- mænd opfatter som typiske sproglige træk ved trus- ler, og så den faktiske distribution af disse træk i autentisk kildemateriale (bl.a. Gales 2010; Gales 2015; Gales 2018). For eksempel forestiller respon- denterne i hendes undersøgelser sig at skældsord forekommer tre gange så hyppigt som de faktisk gør i hendes datasæt (*CTARC The Communicated Threat Assessment Reference Corpus*; Gales 2010; 2018). Denne forskel skyldes ikke mindst at skælds- ord især forekommer i direkte trusler, som er væ- sentligt sjældnere end indirekte jf. Muschalik 2018. Omvendt forekommer modalverber (mådesud- sagnsord som *skulle* og *ville*) over dobbelt så ofte som respondenterne antog (Gales 2018).

I et andet studie undersøgte Gales forskellene på grammatiske holdningsmarkører i 'realiserede' og 'ikke-realiserede' trusler, og fandt at den eneste statistisk signifikante forskel knyttede sig til brugen af netop modalverber (bemærk at skældsord ikke indgik i den undersøgelse fordi de ikke er en gram- matisk kategori). Ikke-realiserede trusler havde en signifikant højere frekvens af modalverber der ud- trykker forudsigelse - de engelske *will* og *shall* (Ga- les 2015: 10).

Disse studier viser at der er behov for detalje- rede, korpusbaserede undersøgelser af sproget i trusselsbeskeder, også på dansk grund. Udover de potentielle anvendelsesmuligheder inden for efter- forsknings- og efterretningsarbejde giver sådanne undersøgelser også indsigt i den sproglige variation i skriftligt dansk, et område der ikke er særligt godt belyst i forvejen. I de data vi allerede har indsamlet i projektet, ser vi en betydelig variation, både i form af afvigelser fra retskrivningsnormen og i brugen af forskellige stiltræk såsom slangudtryk, engelske indlån mv.

Med forskningsprojektet *Truslers sprog og genre* vil vi få afdækket både de kvantitative fordelinger af relevante sproglige træk, og de kvalitative fortolkningsmuligheder som spiller en rolle for efterforskning og retsforfølgelse. Hvis man gerne vil give en trussel videre til forskningsprojektet, kan den sendes til: tekstbase@hum.ku.dk

Noter

1 Alle eksempler i denne artikel er autentiske, og den oprindelige stavemåde er bevaret. Kilderne angives til sidst artiklen.

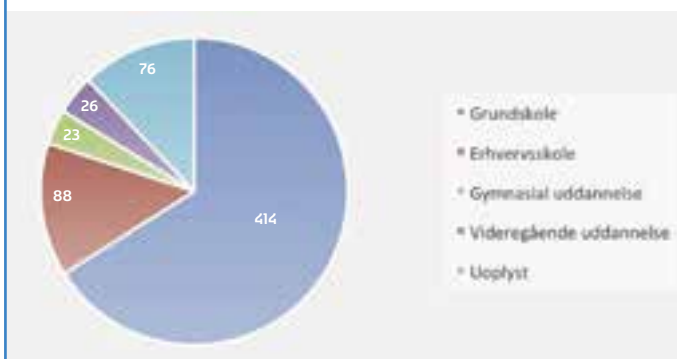
Kilder til eksempel materiale

E&L1: Engelhardt, Robin & Christian Lund (2008) *Jeg er bevæbnet og har tømmermænd. Udvalgte trusselsbreve fra Rigspolitiets Arkiv*. København: People's Press. • E&L2: Engelhardt, Robin & Christian Lund (2009) *Jeg tager bomben med når jeg går. Udvalgte trusselsbreve m.m. fra Rigspolitets Arkiv*. København: People's Press. • UfR: *Ugeskrift for Retsvæsen*, fremsøgt i Karnovs Lovsamling via Karnov Online. • Lokalavisen: 51-årig mand til Joachim B. Olsen: "Pis dig ud af Danmark... I will cut 3 fingers!" <http://www.lokalavisen.dk/112/2018-05-21/-51-årig-mand-til-Joachim-B.-Olsen-Pis-dig-ud-af-Danmark...-I-will-cut-3-fingers-2176916.html> DR: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/rosa-truede-med-skoleskyderi-og-blev-anholdt-jeg-kunne-aldrig-finde-paa-goere-saadan>

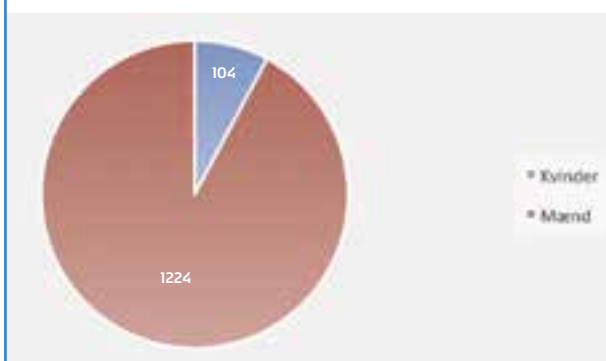
Referencer

Christensen, Tanya Karoli & Marie Bojsen-Møller (2019) Sproglige virkemidler i indirekte trusler. Yonatan Goldstein, Inger Schoonderbeek Hansen & Tina Thode Hougaard (red) 17. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Aarhus Universitet, Nordisk. • Gales, Tammy A. (2010) *Ideologies of violence: A corpus and discourse analytic approach to stance in threatening communications*. Ph.D. dissertation. Davis: University of California. • Gales, Tammy A. (2015) *Threatening Stances: a corpus analysis of realized vs. non-realized threats*. *Language and Law= Linguagem e Direito* 2(2):1-25. • Gales, Tammy A. (2018) *Current Threat Assessment Protocols & Practices. Præsentation ved Københavns Universitet 21.3.2018*. • Muschalik, Julia (2018) *Threatening in English: A mixed method approach*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. • Reid Meloy, J., Jens Hoffmann, Angela Guldemann, & David James (2012). The role of warning behaviors in threat assessment: An exploration and suggested typology. *Behavioral sciences & the law* 30(3), 256-279. • Rugala, Eugene A., & Fitzgerald, James R. (2003). Workplace violence: From threat to intervention. *Clinics in Occupational and Environmental Medicine* 3(4), 775-789. • Siegel, Jane, Vitaly Dubrovsky, Sara Kiesler & Timothy W. McGuire. 1986. • Group processes in computer-mediated communication. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 37(2), 157-187, [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(86\)90050-6](https://doi.org/10.1016/0749-5978(86)90050-6).

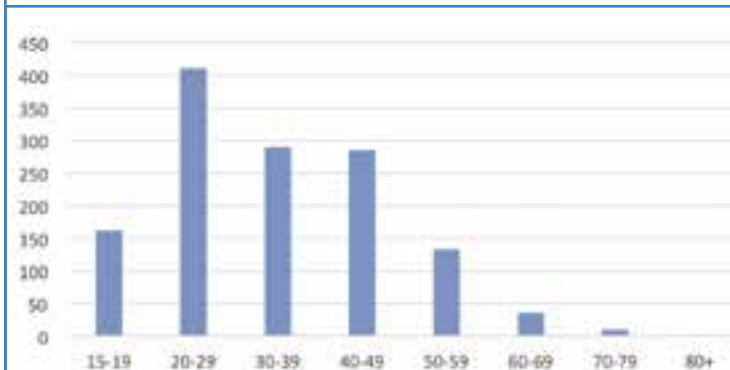
Den typiske gerningsmand i trusselssager er en lavtuddannet mand i tyverne. På baggrund af udtræk fra Danmarks Statistik foretaget af Politimuseet fordeler tallene sig således, alle fra 2017 og vedr. sager efter § 266:

Anholdtes uddannelsesniveau i trusselssager.

Tiltaltes køn opgjort for strafferetlige afgørelser (fængselsdomme, frifindelser mv.).

Tiltaltes alder opgjort for strafferetlige afgørelser (fængselsdomme, frifindelser mv.).